

ELS CENTRES ESPECIALS DE TREBALL: UNA INICIATIVA QUE CAL CONTINUAR RECOLZANT

Josep Maria Cullell

President de la Fundació Hospitalitat

Els discapacitats i la vida laboral

Sempre he cregut que les polítiques públiques han de tenir un protagonista principal: les persones. Tots els ciutadans i ciutadanes del nostre país tenen dret a viure en una societat justa, benestant i integradora, amb independència de quin sigui el seu punt de partida o la seva situació.

ÉS SOTA AQUESTA PREMISSA que considero que cal bastir tota política d'integració de les persones amb discapacitats. Aquesta política, a més, ha de tenir una visió global que incorpori l'educació, la sanitat, l'assistència social, i també la integració per la via del treball.

SI EL COMPONENT LABORAL és un element essencial per a la realització d'una persona a la societat, aquesta afirmació encara és més certa quan parlem de persones amb algun tipus de discapacitat, ja sigui física o psíquica, perquè la feina aporta a aquesta persona un valor afegit de responsabilitat, de vàlua personal, d'utilitat de la pròpia vida... Són valors que potser no són valorables econòmicament però que són molt determinants per a la qualitat de vida i la integració de les persones.

AQUESTA MANERA DE PENSAR va ser assumida a Catalunya per la societat civil, i bàsicament pels pares i mares de persones amb alguna discapacitat, que des de la dècada dels seixanta varen començar a crear una iniciativa pionera: els primers centres especials de treball. I ho van fer en una època en què el que anomenem Estat de benestar estava tot just començant a fer els fonaments, cosa que demostra una vegada més com la iniciativa dinàmica de la societat va per davant de l'actuació dels poders públics.

EN ANYS POSTERIORIS VA anar-se construint, pas a pas, un entramat normatiu per donar suport i aixopluc a aquestes iniciatives. En aquest punt voldria fer especial menció a la llei de integració social dels minusvàlids (Lismi), anomenada llei Trias Fargas, aprovada el 1982, de la qual aquest any se celebra el 27è aniversari i que tot i el pas del temps ha demostrat ser molt actual.

PEL QUE FA A LA REALITAT DE LA integració laboral de les persones

amb alguna discapacitat, cal assenyalar que a Catalunya hi ha quasi 300.000 persones amb algun tipus de discapacitat, això significa aproximadament un 4% de la població total, i d'aquestes un 32% són persones en edat laboral activa, amb l'agreujant d'una molt major incidència de l'atur, cosa que dibuixa un mapa força complicat.

CATALUNYA COMPTA AVUI amb més de 200 centres especials de treball, la gran majoria en forma d'associacions i fundacions, però també en forma de societats limitades, societats cooperatives o societats anònimes, i de forma residual (només dues) el seu promotor és una entitat pública, concretament un ajuntament. Aquestes estructures empresarials donen feina a més de 10.500 persones, de les quals quasi el 40% són persones amb una discapacitat reconeguda.

ELS CENTRES ESPECIALS DE treball són, normalment, empreses petites; més del 60% tenen plantilles inferiors a 50 persones, que operen preferentment en el sector serveis (bugaderia, serveis de neteja, manteniment...), però també en el sector industrial, com a proveïdors d'altres empreses, bàsicament manipulats, i també, trobem casos de centres que elaboren productes d'alta qualitat que competeixen amb marques del tot consolidades.

TENINT EN COMPTE AQUESTES característiques, i com que, per normativa, els centres han de disposar de personal de suport addicional (psicòlegs, fisioterapeutes, educadors socials...), com més petita és l'empresa, més alts són els costos de l'estructura, i això dificulta la seva viabilitat econòmica. A més, l'envelliment dels treballadors, que comporta l'aparició de noves discapacitats, dificulta el manteniment de la productivitat.

FINIS AQUÍ ÉS EL QUE ES podria explicar des del vessant més o menys empresarial d'aquestes activitats econòmiques, de les xifres i dels resultats. Però més enllà d'això, hi ha un seguit de persones amb unes dificultats afegides que veuen en la feina no només un salari, sinó una ocupació útil del temps, que els aporta una estabilitat, més enllà de la

“Catalunya compta avui amb més de 200 centres especials de treball, la gran majoria en forma d'associacions i fundacions, però també en forma de societats limitades, societats cooperatives o societats anònimes”

financera, psicològica. Per a cadascun dels treballadors i treballadores cada matí és una il·lusió, cada tasca a desenvolupar és un repte i cada vespre un èxit.

OBEINT ALS PRINCIPIS DE servei a les persones i cohesió i integració social, la Generalitat de Ca-

talunya va ajudar i afavorir la creació de centres especials de treball, cosa que va suposar que durant els anys 90 a Catalunya s'hi localitzessin entre el 35% i el 40% d'aquest tipus d'empreses, quan només representen el 16% de la població estatal. Ara bé, les conseqüències de la globalització i de l'actu-

al crisi econòmica han afectat greument totes les empreses del nostre país, i els centres especials de treball no han estat una excepció.

A AQUESTES DIFICULTATS econòmiques s'hi ha afegit un canvi en les polítiques desenvolupades fins ara per part de la Generalitat de Catalunya, que s'ha materialitzat en un canvi d'ubicació de les competències, que passen del departament d'Acció Social i Ciutadania al departament de Treball, no sense molts anys de negociacions i de conflictes de competències (el procés de canvi d'adscripció va començar el 2004 i no ha culminat fins al 2009), que han deixat els centres especials de treball en una espècie de terra de ningú i sense suport.

TOT PLEGAT HA DUT SIS centres especials de treball a tancar les seves portes, amb la pèrdua de 379 llocs de treball, i la presentació de cinc expedients de regulació d'ocupació més. Aquesta realitat ens ha de fer reaccionar com a societat.

CADA TANCAMENT D'UN centre especial de treball, més enllà del cop que suposa per a cadascuna de les persones amb discapacitat que s'ha quedat sense feina, comporta la necessitat de rebre una atenció específica durant l'horari laboral, cosa que suposarà un cost addicional al govern i a les seves famílies. Cal doncs, per tot això, dedicar els recursos necessaris als centres especials de treball per la dignitat de les persones amb discapacitat i, alhora, treballar amb la societat civil per adequar el model a les noves circumstàncies que els permetin garantir la seva sostenibilitat econòmica, sense oblidar la prioritat social que tenen.

A AQUESTA TASCA TOTS hi estem cridats i és urgent fer-ho de pressa.